

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA

17

2015

ISSN 1698-7861
Santiago de Compostela

XUNTA DE GALICIA

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA

17

2015

ISSN 1698-7861

Santiago de Compostela

Edita Xunta de Galicia

Secretaría Xeral de Política Lingüística

Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades

Secretario Xeral de Política Lingüística

VALENTÍN GARCÍA GÓMEZ

Coordinador científico do CIRP

MANUEL GONZÁLEZ GONZÁLEZ

Director Técnico de Lingüística

GUILLERMO ROJO SÁNCHEZ

Rúa de San Roque, 2. 15704 Santiago de Compostela.

Tfno. +34 881996152   **FAX.** +34 981 542 553

Endereço electrónico   paremias@cirp.es
                                  http://www.cirp.es

© Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2015. (Véxase a páx. 308).

Autor Varios

Título Cadernos de Fraseoloxía Galega 17, 2015

Periodicidade Anual.

ISSN: 1698-7861 (Cadernos de Fraseoloxía Galega)

ISSN: 1698-787X (Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)

D.L. C 467-2015

Imprime: Agencia Gráfica

Cadernos de Fraseoloxía Galega aparece nos seguintes repertorios bibliográficos: CARHUS, CIRBIRC, DICE, DIALNET, DULCINEA, ISOC, LATININDEX, LINGUISTIC BIBLIOGRAPHY ONLINE, MIAR, MLA, REBIUN e SUDOC-ABES e pode lerse en tódalas bibliotecas das Universidades de España e Portugal. Aparece, ademais, no elenco bibliográfico da revista *Proverbium* (The University of Vermont). Recíbena máis de 100 fraseólogos de todo o mundo.

Pasados seis meses da edición en papel tódolos números poden descargarse íntegros en formato PDF de <http://www.cirp.es>, a onde mantéñen ligazóns EUROPHRAS (europhras.org/), o Instituto Cervantes (<http://www.letrasgalegas.org/>) e diversos Organismos Universitarios (coma tal Biblos-e Archivo).

A presentación, a revisión por pares anónimos, a aceptación de orixinais nesta revista e as condicións de copyright seguen estándares internacionais que se detallan nas Normas (páxs. 307-310).

CADERNOS DE
FRASEOLOXÍA GALEGA
17

2015

ISSN: 1698-7861
Santiago de Compostela

XUNTA DE GALICIA

CADERNOS DE

FRASEOLOXÍA GALEGA

Directora: Mª Isabel González Rey (Universidade de Santiago de Compostela)
Secretaria: Vanessa Fernández Pampín (Universidade de Santiago de Compostela)

CONSELLO CIENTÍFICO

Margarita Alonso Ramos (Universidade da Coruña)
María Álvarez de la Granja (Universidade de Santiago de Compostela)
Patricia Buxán Otero (Universidade de Vigo)
Javier Calzacorta Elorza (Euskaltzaindia. Real Academia de la Lengua Vasca)
Maria Conca i Martínez (Universitat de València)
Germán Conde Tarrío (Universidade de Santiago de Compostela)
Gloria Corpas Pastor (Universidad de Málaga)
Stefan Ettinger (Universität Augsburg)
Xesús Ferro Ruibal (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
José Enrique Gargallo Gil (Universitat de Barcelona)
Xosé María Gómez Clemente (Universidade de Vigo)
Luis González García (Universidade da Coruña)
Ángel Iglesias Ovejero (Université d'Orléans)
Hugo Kubarth (Karl-Franzens-Universität Graz)
M. Carmen Losada Aldrey (Universidade de Santiago de Compostela)
Ottavio Lurati (Universität Basel)
Joan Martí i Castell (Institut d'Estudis Catalans)
Wolfgang Mieder (University of Vermont)
Carmen Mellado Blanco (Universidade de Santiago de Compostela)
Valerii Mokienko (Sankt-Peterburgskii Gosudárstvennii Universitet)
Károly Morvay (Universidade Eötvös Loránd de Budapest)
António Nogueira Santos (Portugal)
Julia Sevilla Muñoz (Universidad Complutense de Madrid)
Gerd Wotjak (Universität Leipzig)
Alberto Zuluaga Ospina (Universität Tübingen)

CONSELLO DE REDACCIÓN

María Álvarez de la Granja (Universidade de Santiago de Compostela)
Andrea Expósito Loureiro (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
Vanessa Fernández Pampín (Universidade de Santiago de Compostela)
Xesús Ferro Ruibal (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
Carme López Taboada (IES Eusebio da Guarda da Coruña)
Ramón Anxo Martíns Seixo (Escola Oficial de Idiomas de Vigo)
Beatriz Pérez Traseira (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
María do Rosario Soto Arias (IES Eusebio da Guarda da Coruña)

Cadernos de Fraseoloxía Galega, revista internacional de investigación fraseolólica, estuda a fraseoloxía e paremioloxía de calquera lingua do mundo e en calquera dos seus enfoques: estructural, fraseográfico, tradutolóxico, comparativo e didáctico. Difúndese en Europa, América e África, recíbena todas as universidades de España e Portugal e, pasados seis meses, é de acceso libre na rede [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Admítense orixinais en oito linguas europeas, áinda que a publicación final se fai só en galego, porque esta revista naceu para estimular en Galicia a recolleita e investigación da fraseoloxía galega e universal, porque forma parte do proxecto de ecoloxía lingüística do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades de Santiago de Compostela e porque xenerosamente a apoian os 184 fraseólogos de 24 países diferentes que xa publicaron nela.

Cadernos de Fraseoloxía Galega, revista internacional de investigación fraseológica, estudia la fraseología y paremiología de cualquier lengua del mundo y en cualquiera de sus enfoques: estructural, fraseográfico, traductológico, comparativo y didáctico. Se difunde en Europa, América y África, la reciben todas las universidades de España y Portugal y, pasados seis meses, es de acceso libre en la red [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Aunque se admiten originales en ocho lenguas europeas, la publicación final se hace sólo en gallego, porque esta revista nació para estimular en Galicia la recogida e investigación de la fraseología gallega y universal, porque forma parte del proyecto de ecología lingüística del Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades de Santiago de Compostela y porque generosamente la apoyan los 184 fraseólogos de 24 países diferentes que ya han publicado en ella.

Cadernos de Fraseoloxía Galega, an international yearbook of phraseological research, studies phraseology and paroemiology in any language of the world and from any approach: structural, phraseographical, translational, comparative and didactic. It is spread over Europe, America and Africa and received by all Spanish and Portuguese Universities. After six months, this yearbook is accessible for free on the Internet [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Originals are admitted in eight European languages, despite the final publishing is only in Galician. This yearbook was created to stimulate the compilation and research of phraseology in Galicia—both Galician and universal—, as it is part of the linguistic ecology project of the Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades in Santiago de Compostela. Phraseologists from all over the world support this yearbook, to which 184 from 24 different countries have already contributed.

Cadernos de Fraseoloxía Galega, revue internationale de recherche en Phraséologie, étudie la phraséologie et la parémiologie de n'importe quelle langue du monde selon toutes les approches: structurale, phraséologique, traductologique, comparative et didactique. Elle est diffusée dans toute l'Europe, l'Amérique et l'Afrique; elle est envoyée à toutes les universités d'Espagne et du Portugal et, six mois après la parution de ses numéros, elle est en accès libre sur le lien [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Des textes originaux sont admis en huit langues européennes, bien que la publication finale soit faite en galicien, car cette revue est née pour stimuler en Galice la collecte et la recherche de la phraséologie galicienne et universelle. En effet, elle fait partie du projet d'écologie linguistique du Centre Ramón Piñeiro pour la Recherche en Sciences Humaines de Saint-Jacques-de-Compostelle, et elle bénéficie aussi du soutien généreux des 184 phraséologues de 24 pays différents qui ont déjà publié leurs travaux dans cette revue.

Die **Cadernos de Fraseoloxía Galega** ist eine internationale phraseologische Forschungszeitschrift, die sich mit der Untersuchung der Phraseologie und Paroemiologie jeder Sprache der Welt beschäftigen, und die verschiedene Ansätze verfolgen: strukturell, phraseographisch, translatologisch, komparativ und didaktisch. Sie sind in Europa, Amerika und Afrika verbreitet und an alle spanischen und portugiesischen Universitäten geliefert; nach sechs Monaten, ist die Zeitschrift über das Internet frei zugänglich [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Originale Artikeln sind in acht europäischen Sprachen ausgenommen, auch wenn die endgültige Publikation auf Galicisch ist., da diese Jahrbücher geschaffen wurden, um in Galicien die Sammlung und Forschung der galicischen und universellen Phraseologie zu fördern. Sie gehören zu dem Projekt ökologische Linguistik von dem Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades in Santiago de Compostela. Phraseologen aus aller Welt unterstützen diese Zeitschrift, in der 184 Experten aus 24 Ländern schon etwas beigetragen haben.

Cadernos de Fraseoloxía Galega («Тетради по галисийской фразеологии») — это международный журнал, посвященный фразеологическим исследованиям. В нем публикуются материалы по фразеологии и паремиологии любого из языков мира во всех аспектах: структурном, фразеографическом, переводоведческом, сравнительном и дидактическом. Журнал распространяется в Европе, Америке и Африке, его получают все университеты Испании и Португалии. Кроме того, через шесть месяцев после выхода в свет его можно посмотреть на открытом доступе в сети Интернет [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. К печати принимаются оригиналы на девяти европейских языках, однако текст публикуется только на галисийском языке, поскольку этот журнал был создан специально для того, чтобы придать импульс сбору материала и исследованиям в области галисийской и общей фразеологии в Галисии. Данный журнал является частью проекта лингвистической экологии Центра гуманитарных исследований им. Рамона Пинейро в г. Сантьяго-де-Компостела, и его любезно поддерживают 184 фразеологов из 24 стран мира, уже опубликовавших здесь свои статьи.

Índice

ESTUDOS / PAPERS	15
BAQUERO CASTRO, Karen Lorena: <i>As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán / Routine expressions and their equivalences in Spanish-German linguistic combination .....</i>	17
LE PODER, Marie-Évelyne: <i>Estudo das unidades terminolóxicas e fraseológicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora / Study of the terminological and specialized phraseological units from a text in the field of functional food and nutraceuticals from a translator's perspective .....</i>	51
LÓPEZ FERNÁNDEZ, Laura: <i>Paremias xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí / Geocosmologic paroemias of weather prediction in Galician and Maorí .....</i>	83
PARINA, Irina: <i>Sinónimos fraseológicos no corpus e no diccionario / Phraseological Synonyms in Corpus and in Dictionary .....</i>	109
RECADÁDIVAS / COMPILATIONS	133
LÓPEZ FERRO, Xosé María: <i>Locucións, fórmulas e paremias do concello das Pontes de García Rodríguez / Idioms, expressions and paroemias from the municipality of As Pontes de García Rodríguez .....</i>	135
RECENSIÓN / REVIEWS	179
DURANTE, Vanda (ed.) (2014): <i>Fraseología y Paremiología: enfoques y aplicaciones.</i> Por / By Luis González García	181
GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba e UREÑA TORMO, Clara (2014): <i>Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para APRENDER más de 120 locuciones y refranes del español.</i> Por / By M. Carmen Losada Aldrey	192
MELLADO BLANCO, Carmen (ed.) (2014): <i>Kontrastive Phraseologie Deutsch-Spanisch.</i> Por / By Beatriz Pérez Traseira	195
ORTIZ ÁLVAREZ, María Luisa (org.) (2012): <i>Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em Fraseología e Paremiología.</i> Por / By Ramón Anxo Martíns Seixo	200
SÁNCHEZ LÓPEZ, Elena (2013): <i>Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col.locations. Una aproximació semioautomàtica.</i> Por / By Santiago Vicente Llavata	207

SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan Pablo e MANSILLA, Ana (2013): <i>Idiomatik Deutsch-Spanisch</i> . Por / By María Luisa Ortiz Álvarez e Enrique Huelva Unternbäumen	216
SOARES, Rui João Baptista (2002): <i>Do Ano ao Santo tudo é encanto. Ditos populares ao longo do ano</i> . Por / By Xesús Ferro Ruibal	220
NOVAS / NEWS	223
1. Libros, revistas ou artigos / Books, Journals or Papers	225
1.1. Actas / Proceedings	258
1.2. Recensións / Reviews	258
1.3. Recensionantes / Reviewers	260
2. Congresos, coloquios, asembleas e xornadas / Congresses, Symposiums, Assemblies and Conferences	261
2.1. Congreso EUROPHRAS 2015, Málaga.....	261
2.2. Coloquios Internacionais de Paremiología en Tavira (Portugal): 2015	262
2.3. Outros congresos, xornadas ou asembleas do ano 2015 / Other Congresses, Conferences or Assemblies in 2015	262
3. Recursos / Resources	264
3.1. Para dar trela. <i>Manual práctico de fraseoloxía galega</i>	264
4. Proxectos de investigación / Research Projects	264
4.1. <i>Reproducible language units in an interdisciplinary perspective</i>	264
5. Fraseografía espontánea / Spontaneous Phraseography	265
5.1. Ditos e refráns do Valadouro (Lionel Rexes Martínez)	265
5.2. <i>Parucadas</i> : un “dialecto” vivo nacido en Baiona (Amparo Goce Denís)	267
BALANCE / OUTCOME	269
1. Índices de Cadernos de Fraseoloxía Galega / Index of Cadernos de Fraseoloxía Galega	271
1.1. Índices alfabéticos de artigos / Alphabetical index of papers	271
1.2. Índice da sección de Recadádivas / Index of Compilations section	276
1.3. Índice alfabético de recensións / Alphabetical index of reviews	277

1.3.1. Índice alfabético de recensións por autores / <i>Alphabethical index of reviews by authors</i>	277
1.3.2. Índice alfabético de recensións por recensionantes / <i>Alphabethical index of reviews by reviewers</i>	283
1.4. Índice da sección de Novas / <i>Index of News section</i>	287
1.5. Publicacións recibidas na redacción / <i>Publications received in the editorial department</i>	289
2. Índice temático dos dezasete números de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Subject index of the seventeen issues of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	289
3. Procedencia dos autores de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Origin of the authors of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	301
PROCESO E CONDICIÓN S DE ADMISIÓN S DE COLABORACIÓN / SUBMISSIONS PROCESS AND CONDITIONS	307

Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario

Phraseological Synonyms in Corpus and in Dictionary

Irina Parina¹

Staatliche Linguistische Universität Nischni Novgorod
parinai@yandex.ru

Resumo: Este artigo trata de comprobar se unha análise baseada en corpus de sinónimos fraseolóxicos pode conducir a unha descripción lexicográfica precisa. Tomarase como base para a obtención de datos o corpus de referencia do alemán DeReKo do Institut für Deutsche Sprache Mannheim. Analizaranse as locucións alemás do campo semántico TADEL (CRÍTICA) que en obras lexicográficas tradicionais se presentan frecuentemente co mesmo significado ou moi parecido. O estudo ten en conta especialmente os significados actuais e a estrutura das locucións, así como calquera modificación sintáctica como a transformación a pasiva, a conxugación de formas persoais do verbo ou as combinacións con atributos adjetivos e adverbiais. A análise do corpus mostra que as locucións de significado próximo se caracterizan por peculiaridades no seu uso. Nalgúns casos, estas peculiaridades teñen unha explicación, ainda que case ningunha é previsible. Polo tanto, sería recomendable incluír no dicionario comentarios sobre as peculiaridades sintácticas e pragmáticas das locucións. Nalgúns casos, tamén se poden realizar conclusións sobre as características semánticas das locucións tendo en conta as peculiaridades no uso destas que permitan que as descripcións lexicográficas sexan más exhaustivas. Estas distincións tamén son importantes para a lexicografía bilingüe, así como para a fraseodidáctica no ensino de linguas estranxeiras.

Palabras clave: locución, sinónimo fraseológico, análise de corpus.

Abstract: The subject of the following paper are German idioms of the semantic field DISAPPROVAL usually described in dictionaries as absolute synonyms. The aim of the study is to find out whether there are any significant differences between these idioms by analyzing their usage in contexts from the German reference corpus DeReKo. The paper considers the meaning and inner form of phraseological synonyms as well as such syntactic modifications as passivation, constructing personal forms of the verb, combinations with adjectives and adverbial modifiers. Corpus analysis shows that idioms of the same semantic field differ under these aspects. Therefore, detailed

---

Data de recepción: 15.10.2015. Data de aceptación: 30.10.2015.

¹ O meu máis sincero agradecemento ao Dr. Steffan Ettinger, así como aos revisores anónimos polas valiosas observacións e propostas de corrección sobre esta achega.

Tradución de Beatriz Pérez Traseira.

comments on the syntactic and combinatorial properties of the idioms are necessary in dictionary to provide for their confident usage. Besides, some of the observed properties allow to make conclusions about the semantic and pragmatic features of idioms, which could also be mentioned in the dictionary to make the lexicographic descriptions of idioms more detailed and differentiated.

Keywords: *idiom, phraseological synonymy, corpus analysis.*

1. Introdución

Xa hai 25 anos, sinalou N. Švedova, a autora dun dos dicionarios semasiolóxicos de ruso máis coñecidos, que na descripción lexicográfica de lexemas sería máis razonable a ordenación por grupos de unidades próximas semanticamente correspondentes á mesma categoría gramatical que por orde alfabetica. Deste xeito, permitiría delimitar mellor cada significado e presentar en xeral de maneira máis uniforme e coherente as descripcións do significado e as entradas no dicionario (Švedova 1981: 171).

Este enfoque podería tamén aplicarse aos frasemas. As unidades de significado próximo son ainda más frecuentes no caso dos frasemas que nos lexemas (Fleischer 1997; Hümmer 2007: 46). Varios investigadores afirman que os frasemas describen moi frecuentemente situacións, características e estados que provocan unha reacción negativa, de xeito que se constitúen grandes grupos de frasemas similares semanticamente en ámbitos cunha carga emocional (Burger 2015: 72–74; Mitschri 1998: 523–534; Rajhštejn 1980: 58–61; Stepanova/Černyševa 2003: 180).

Nesta achega comprobarase, tendo en conta as locucións en alemán do campo semántico TADEL (CRÍTICA), se a comparación baseada en corpus de frasemas de significado próximo pode levar a unha descripción lexicográfica precisa da súa semántica. A resposta a esta pregunta non é obvia, xa que por unha banda existen distintas interpretacións do concepto sinonimia, das que nos ocuparemos no seguinte apartado. Unha comparación máis exhaustiva dos sinónimos tería soamente lugar se se considera posible nun principio que haxa diferenzas entre estes. Non obstante, partimos da base de que as locucións dunha serie de sinónimos comparten o mesmo significado e abonda con enumeralas no dicionario. Por outra banda, grazas á investigación baseada en corpus obterase a información sobre o significado de frasemas a través da análise de documentos auténticos. Hümmer sinalou as dúbihadas relacionadas ao observar que sería cuestiónable se se aprecian diferenzas conceptuais na distribución de sinónimos ou se se trata de idiosincrasias de distribución puramente convencionais (Hümmer 2007: 48). Con todo, isto pode rebaterse, xa que habería que mencionar as diferenzas que chaman a atención no emprego de sinónimos nos dicionarios, independentemente de se se relacionan coa semántica do frasema ou non.

Como base da recollida de datos no presente estudo empregouse o corpus DeReKo (= Deutsches Referenzkorpus) do Institut für Deutsche Sprache en Mannheim. A semántica dos frasemas do campo semántico TADEL (CRÍTICA) foi, ademais, obxecto da miña tese, que, mediante a información extraída dun corpus, desenvolveu entradas para un dicionario de fraseoloxía ideográfico bilingüe. En total, ao longo do estudo analizáronse máis de 15.000 aparicións no corpus de 32 locucións (Parina 2010): *jmdn. unter Beschuss*

nehmen; etw./jmdn. aufs Korn nehmen; jmdm. etw. um die Ohren hauen/schlagen; jmdn. in die Pfanne hauen; etw./jmdn. in der Luft zerreißen; jmdm. an die Gurgel gehen; jmdm. eine vor den Latz knallen; jmdm. die/seine Meinung sagen; jmdm. die Leviten lesen; jmdn./etw. ins Gebet nehmen; jmdm. ins Gesicht springen, mit jmdm. ein paar Takte reden; jmdm./etw. den/einen Spiegel vorhalten; jmdm. den/einen Spiegel vors Gesicht halten; jmdm. eine Zigarette verpassen; jmdn. an/ans Portepee fassen/packen; jmdm. auf die Finger klopfen; jmdm. auf die Pfoten hauen; jmdm. die Ohren lang ziehen; jmdm./etw. den Marsch blasen; jmdm./etw. (die) Flötentöne beibringen; jmdn. Mores lehren; jmdm. aufs Dach steigen; jmdm. den Kopf waschen; jmdm. die Kappe waschen; jmdn. in den Senkel stellen; jmdm. den Kopf zurechtrücken; jmdm. eins auf den Deckel geben; jmdm. eins aufs Dach geben; jmdm. eins auf die Nase geben; jmdm. eins über die Rübe geben; jmdm. eins auf den Hut geben. Ante o significativo aumento da extensión do DeReKo dende o ano 2010 (dende 2,3 mil ata 29 mil millóns de palabras), os datos presentados neste artigo revisáronse con respecto ao uso das locucións e, en caso necesario, completáronse. Ademais, serviron como base para as entradas das locucións correspondentes para o corpus-dicionario “Moderne deutsch-russische Idiomatik”, no que traballa un equipo dirixido por A. Dobrovolskij (locucións alemán-ruso: [<http://wvonline.ids-mannheim.de/idiome-russ/>]). Unha das entradas de dicionario que elaborei preséntase como adxunto do presente artigo.

2. As distintas interpretacións da sinonimia fraseolólica

Na investigación fraseolólica moderna entendérónse os sinónimos, quer como unidades cun significado similar, quer cun significado igual. A condición para unha sinonimia total é, segundo Schemann (2009: 111), un proceso de lexicalización completo, polo tanto o significado da expresión idiomática non se relacionaría máis no seu contexto co significado non idiomático dos seus compoñentes. Aínda que Schemann recoñece que acontecen con moita frecuencia fenómenos transitorios, este afirma que ao parecer na lingua alemá hai centos, se non son miles, de unidades idiomáticas co mesmo significado (Schemann 2009: 110).

Este punto de vista reflíctese no *Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten* (Schemann 2012), que ata hai pouco tempo era o único dicionario de sinónimos de locucións en alemán. Os frases de significado próximo, “que son intercambiables en contextos concretos”, preséntanse en bloques de sinónimos (Schemann 2012: XII). No título de cada bloque represéntase o esencial do seu significado a través de palabras clave ou exemplos de frases dese bloque.

Tamén segundo Proost (2007: 110-111), os frases consideráranse sinónimos totais, pois o seu significado denotativo é equivalente. A autora considera irrelevantes as diferenzas nos compoñentes figurativos, xa que, dende o seu punto de vista, os grupos completos de sinónimos fraseolóxicos (por exemplo *jmdm. eins auf Dach geben, jmdm. eins auf den Deckel geben, jmdm. eins auf den Hut geben, jmdm. eins auf die Nase geben*) existen como consecuencia dos esforzos de formar expresións a través dunha variación *ad hoc* do compoñente léxico. Non obstante, engade que, se a imaxe se considerara

parte do significado connotativo, se poderían dar en moi poucas ocasións nos frasemas sinónimos totais.

Nos enfoques nos que se lle dá moita importancia aos compoñentes figurativos do significado do frasema, os frasemas de significado próximo considéranse similares, mais non equivalentes. Fleischer (1997) entende por sinónimos fraseológicos os frasemas que comparten matices de significado “esenciais”. O seu grao de motivación figurativo, a súa marca estilística e a súa forma sintáctica poden ser diferentes. En Fleischer (1997: 195-196) tamén se fai fincapé no modelo de construcción das locucións do campo semántico de TADEL (CRÍTICA). Indicáronse distintos significados figurativos iniciais: por exemplo, “lavar, limpar”, *den Kopf waschen*, “golpear”, jmdm. *eins auf den Deckel geben* e “instruir”, como. jmdm. *die Leviten lesen*. Con respecto a isto, xorde a cuestión de se a diferenza entre locucións de significado próximo (se se detectan) se poida deber a diferencias nos modelos de construcción.

Toledo (1993: 35) sinala que debido a imaxes diferentes pode ser posible moi poucas veces o intercambio de frasemas. Šanskij (1985: 52) fai tamén referencia á función diferenciadora de significado das imaxes fraseológicas. No enfoque cognitivo-lingüístico, representado por Dobrovolskij (1996: 71-93; 2007: 789-818), considérase que a a imaxe mental que representa a locución provoca restricións no seu uso. En Dobrovolskij (2007: 800-803) comprobouse, tendo en conta locucións do campo semántico ANGST (MEDO), que as diferentes imaxes contribúen a unha reproducción e unha diferenciación más precisas dos significados que expresan as locucións. No caso das locucións cunha estrutura diferente, trátase de cuasisinónimos que só son intercambiables en contextos concretos.

Ademais, documentáronse experimentalmente diferenzas no significado e uso de frasemas dun grupo de sinónimos. Hümmer (2007: 295), tras realizar unha investigación baseada en corpus de frasemas do campo semántico “Capacidade”, chegou á conclusión de que, dentro dun grupo de sinónimos, cada elemento ten un papel único que diferencia a este elemento do resto. En Parina (2014) describiríonse diferenzas entre os frasemas co significado de *echt, typisch, durch e durch* (“auténtico, típico, completamente”) coa axuda dunha análise de corpus.

Os resultados do estudo comparativo de sinónimos fraseológicos ata o momento apenas se puideron integrar na praxe lexicográfica. Nos dicionarios xerais actuais en alemán e de fraseoloxía (por exemplo *Duden* 1997; *Duden* 2002; *Langenscheidts Großwörterbuch; Redensarten-index.de*) atópanse listaxes completas de frasemas con definicións moi parecidas ou iguais. Algúns exemplos do campo semántico TADEL (CRÍTICA) poden ilustralo:

jmdm. auf die Finger klopfen (ugs.): jmdn. *scharf zurechtweisen* (*Duden* 2002: 222);

jmdm. den Marsch blasen (*salopp*): jmdn. *gehörig zurechtweisen* (*Duden* 2002: 504);

jmdn. Mores lehren (ugs.): jmdn. energisch zurechtweisen (*Duden* 2002: 522);

jmdn. in den Senkel stellen (ugs.): jmdn. scharf zurechtweisen (*Duden* 2002: 701);

jmdm. eine Zigarre verpassen (ugs.): jmdn. zurechtweisen, tadeln (*Duden* 2002: 902);

jemandem aufs Dach steigen gespr; jemanden energisch rügen, tadeln (*Langenscheidts Großwörterbuch*);

jemandem auf die Finger klopfen gespr; jemanden streng tadeln (*Langenscheidts Großwörterbuch*);

jemandem eine Zigarre verpassen gespr; jemanden heftig tadeln (*Langenscheidts Großwörterbuch*).

jemandem auf die Finger klopfen: jemanden zurechtweisen /tadeln /warnen (*Redensarten-index.de*);

jemandem eins aufs Dach geben: jemanden tadeln /zurechtweisen (*Redensarten-index.de*);

ein paar Takte mit jemandem reden: jemanden zurechtweisen (*Redensarten-index.de*).

Un dos motivos de presentar unha mesma descripción de significado podería ser que os autores do dicionario consideren estes frasemas sinónimos totais ou que no dicionario se recolla soamente o esencial do significado denotativo, de tal xeito que os compoñentes de significado periféricos queden excluídos.

Non obstante, algúns frasemas do campo semántico TAFEL (CRÍTICA) dispoñen de definicións más detalladas (por exemplo en *Duden* 2002):

jmdm. die Leviten lesen (ugs.): jmdn. wegen eines tadelnswerten Verhaltens zurechtweisen (*Duden* 2002: 481);

jmdm. die Ohren lang ziehen (ugs.): (in Bezug auf Kinder) jmdn. tadeln, [scharf] zurechtweisen (*Duden* 2002: 556).

A primeira definición non é en realidade máis informativa que as amosadas anteriormente, pois a actividade descrita co verbo *zurechtweisen* xa dá por suposta unha actitude censurable do obxecto.

zu|recht|wei|sen <st. V.; hat>: jmdm. gegenüber wegen seiner Verhaltensweise sehr deutlich seine Missbilligung ausdrücken, ihn nachdrücklich tadeln (*Duden* 1997)

A definición da locución *jmdm. die Ohren lang ziehen* achega información pragmática adicional. Con todo, non se sabe se se debe considerar unha característica distintiva, pois a locución, a diferenza dos seus sinónimos, debería aplicarse únicamente en relación aos nenos.

Ademais, atópanse definicións (por exemplo en *Duden* 2002) que se expresan dunha maneira completamente distinta que a maioría dos frasemas dunha listaxe de sinónimos:

jmdn. ins Gebet nehmen: jmdn. eindringlich ermahnen u. zu einer Änderung seines verkehrten, missbilligten Verhaltens zu bewegen suchen (*Duden* 2002: 259);

jmdm. die/seine Meinung sagen/(salopp:) geigen: jmdm. gegenüber unmissverständlich sein Missfallen, seinen Unmut zum Ausdruck bringen (*Duden* 2002: 510);

jmdm. den Spiegel vorhalten: jmdn. deutlich auf dessen Fehler hinweisen (*Duden* 2002: 715).

A pesar de que as definicións sexan moi exhaustivas e totalmente distintas, faise difícil realizar conclusións destas sobre se esa locución significa algo diferente a, por exemplo, *jmdm. die Leviten lesen* ou se só se refire a unha crítica.

Para os usuarios de diccionarios é unha vantage se coincide o significado dos sinónimos e se destacan de xeito claro as posibles diferenzas. Tamén para a lexicografía bilingüe a comparación de sinónimos fraseológicos é un paso importante para a selección de equivalencias adecuadas e precisas na lingua de destino. Os resultados de tal comparación poden aplicarse á fraseodidáctica, pois a descodificación do frasema faise difícil con frecuencia na aprendizaxe de linguas estranxeiras, debido a unha falta de precisión en recollidas xa dispoñibles (cf. Ettinger 2004: 315-329, Ettinger 2007: 893-908 e Ettinger 2009: 45-64). Con todo, só é posible unha descripción precisa cando se observan diferenzas reais entre os frasemas de significado próximo. A continuación describiranse detalladamente os resultados da análise de corpus.

A información sintáctica e pragmática, á que se lle presta pouca atención polo xeral en obras lexicográficas, especialmente se os sinónimos fraseológicos non son equivalentes neste sentido, proporcionaríalles máis seguridade aos usuarios dos diccionarios nun uso activo das locucións. Por iso na comparación baseada en corpus de locucións de significado próximo téñense en conta estas características.

3. Resultados da comparación baseada en corpus de locucións de significado próximo

Durante o estudo analizáronse coa axuda das entradas do corpus o significado dos frasemas, a integración no contexto, a combinatoria do frasema, as especificacións estilísticas e pragmáticas do seu uso, así como a súa modificabilidade. Identificáronse numerosos casos de modificacións léxicas, é dicir, cambio dos seus constituíntes, como é o caso de *jmdm. an die Gurgel gehen/springen/fahren* e de modificacións léxico-sintácticas e sintácticas. As últimas pertencen, entre outras, a transformación en voz pasiva (*Gerhard Schröder wurde in Mannheim in den Senkel gestellt*) e o emprego de formas alternativas da pasiva (*Team des Ex-Coaches bekommt die Leviten gelesen*), topicalización do compoñente substantivo (*Den Kopf wusch Dlouhy der Dritte im*

Bunde), nominalización (*Die Verwechslungsgefahr wurde durch energisches „Auf die Finger Klopfen“ beseitigt*), inserción dunha oración relativa (*Wir haben verdiente Waldhöfer ins Gebet genommen, ihre guten Kontakte zu nutzen*) e ampliación a través de adverbios (*Ich gebe einem Spieler schnell mal eines auf den Deckel und bin sparsam mit Lob*) ou atributos adxectivos (*Die Elfjährige hielt dabei den Gästen kritisch den närrischen Spiegel vors Gesicht*).

Mentres que falte información nos dicionarios convencionais sobre as modificacións sintácticas, a información sobre a variación léxica é na maioría das ocasións un compoñente da entrada do dicionario. Non obstante, esta pode relacionarse cos resultados do estudo, xa que as locucións analizadas resultaron ser na maioría dos casos modificables, como por exemplo no *Duden* (2002). No caso dunha locución, comprobouse a variación dos compoñentes substantivos: *jmdm. einen Spiegel vors Gesicht/vor Augen/vor die Nase halten*. O compoñente verbal é variable en dezasete locucións, por exemplo *jmdm. etw. um die Ohren hauen/knallen/werfen*. Varias locucións que amosan unha imaxe común de golpear presentan ao lado da forma canónica que aparece no *Duden* (2002) unha variante co verbo *hauen*: *jmdm. auf die Finger klopfen/ hauen, jmdm. eins aufs Dach geben/ hauen, jmdm. eins auf den Deckel geben/hauen*. No frasema *mit jmdm. ein paar Takte reden* varían os constituyentes verbais: *jmdm. ein paar Takte sagen/ flüstern/ erzählen, mit jmdm. ein paar Takte schwatzen/plaudern/quatschen*, tamén *ein paar Takte filmen/ fotografieren/spielen*, etc. Sería probablemente máis económico non tratar o verbo como parte da locución e describir *ein paar Takte* como unha locución co significado de “un pouco” que se pode relacionar libremente con verbos en infinitivo.

A este respecto, xorde a cuestión de que modificacións de locucións se empregan ocasionalmente e cales habitualmente. O criterio de frecuencia estatístico non é sempre eficaz, pois está comprobado que os frasemas aparecen relativamente en poucas ocasións en textos escritos dos córpora (Colson 2003; Cowie 2003). Deste xeito, para algúns dos frasemas analizados (*jmdm. eine Zigarre verpassen, jmdm. auf die Pfoten klopfen/hauen, jmdm. auf den Hut hauen/einen auf den Hut geben*) na versión máis actualizada do DeReKo documéntanse menos de 50 aparicións. Ademais, por exemplo, Dobrovolskij (2013: 626) considera que a linguaaxe dos medios, moi presente nos córpora de textos dixitais proporcionalmente a outros tipos de texto, se ve mellorada grazas ás modificacións de locucións que son diferentes ás habituais. A oposición “usual vs. ocasional”, relacionada co tipo de variación, non podería ser posible, pois poden xurdir cambios substanciais na estrutura da locución co uso (Dobrovolskij 2013: 496).

Ademais da oposición “usual vs. ocasional”, Dobrovolskij (2013: 495ff) diferencia entre modificacións derivadas das regras gramaticais e idiosincráticas. As modificacións idiosincráticas son imprevisibles porque non se pode determinar unha norma léxica ou sintáctica (como por exemplo o intercambio, a modo de xogos de palabras, dos compoñentes substantivos nas locucións *jmdm. den Kopf waschen* en singular pola súa forma plural: *Einen Tag nach dem 0:2 gegen Salzburg hat Präsident Kartnig nämlich seinen Blackies in Messendorf ordentlich die Köpfe gewaschen*). Polo contrario, as modificacións derivadas das regras gramaticais, entre as que se inclúen moitos cambios

sintácticos, como a transformación en voz pasiva ou a nominalización, son en certa medida previsibles. Non obstante, as locucións presentan con frecuencia defectos de transformación, polo que as modificacións derivadas das regras gramaticais non son usuais en cada locución.

O descubrimento de transformacións fixadas co uso e regulares en todas as locucións do campo semántico permitiría establecer normas comúns para todo o grupo e evitar consultar a entrada do dicionario para cada locución. Ademais, as posibles diferenzas na modificabilidade tamén serían lexicograficamente relevantes por ter a peculiaridade de impedir o intercambio pleno de locucións sinónimas. Durante o estudo comprobouse se as locucións de significado próximo permiten as mesmas modificacións léxico-sintácticas e sintácticas. Ilustraranse con exemplos algúns resultados ao longo deste documento.

3.1. A transformación en voz pasiva como modificación sintáctica regularizada

Para a maioría das locucións do campo semántico (29 de 32) atopáronse exemplos de transformación en voz pasiva. Neste caso, permiten habitualmente unha transformación deste tipo os frases que presentan unha valencia de acusativo externa (*jmdn. unter Beschuss nehmen, jmdn. aufs Korn nehmen, jmdn. in die Pfanne hauen, jmdn. in der Luft zerreißen, jmdn. ins Gebet nehmen, jmdn. in den Senkel stellen, jmdn. an/ans Portepee fassen/packen, jmdm. etw. (Akk.) um die Ohren hauen*). Neste tipo de transformacións o obxecto de acusativo non incluído na locución convértese en suxeito da oración pasiva.

(1) *Die Regierung wurde dabei von der Fortschrittlichen Bürgerpartei schwer unter Beschuss genommen.* (Vorarlberger Nachrichten, 18.09.1998)

(2) „*Uns wird ständig der Erfolg der Fachhochschulen um die Ohren gehauen*“, sagte der Rektor der Uni Wien, Alfred Ebenbauer. (Salzburger Nachrichten, 01.04.1998)

Os constituíntes trasladaranse da posición de obxecto en activa a suxeito da oración en pasiva no caso de doce locucións cunha valencia de acusativo interna (*jmdm. die Meinung sagen, mit jmdm. ein paar Takte reden, jmdm. die Leviten lesen, jmdm. den Spiegel vorhalten, jmdm. den Spiegel vors Gesicht halten, jmdm. die Flötentöne beibringen, jmdm. den Kopf waschen, jmdm. die Kappe waschen, jmdm./jmdn. Mores lehren, jmdm. die Ohren langziehen, jmdm. den Kopf zurechtsetzen, jmdm. den Marsch blasen*).

(3) *Etwas abseits werden dem Zugskommandanten die Leviten gelesen.* (Kleine Zeitung, 09.02.1997)

(4) *Die Leistung meines Teams war katastrophal. Einigen Spielern muss mal so richtig der Kopf gewaschen werden.* (Berliner Morgenpost, 20.10.1999)

En canto ás locucións nas que os pronomes indefinidos *einen, eine* ou *eins* estean no obxecto acusativo (*jmdm. eine/eins/einen vor den Latz knallen, jmdm. eins/eine/einen auf den Deckel geben; jmdm. eins/eine/einen aufs Dach geben; jmdm. eins/eine/einen auf die Nase geben; jmdm. eins über die Rübe geben; jmdm. eins/eine/einen auf den Hut geben*), documéntanse casos particulares do uso da pasiva (5). Non obstante, empréganse

frecuentemente variantes conversivas nas que, en vez de utilizarse a forma pasiva do verbo *geben*, se empregan os verbos *bekommen*, *gehören* e *lassen* (6).

(5) *Zudem wurde den Stadtpolizisten vom Gemeinderat noch einmal eins aufs Dach gegeben, mit der Schaffung der Beschwerdestelle.* (Neue Zürcher Zeitung, 04.10.2002)

(6) *Die Bad Homburger Wettbewerbshüter prüften vorsichtig, baten Wedell um Stellungnahme und bekamen erst einmal eins vor den Latz.* (Computer Zeitung, 23.11.1995)

En Dobrovolskij (2015) trátanse detidamente dende o punto de vista da gramática construtivista algunhas variantes conversivas: (*jmdm.*) *eins/eine/einen aufs Dach geben* ↔ *eins/eine/einen aufs Dach bekommen/kriegen* (*von jmdm.*), (*jmdm.*) *eins/eine/einen auf den Deckel geben* ↔ *eins/eine/einen auf den Deckel bekommen/kriegen* (*von jmdm.*), (*jmdm.*) *eins/eine/einen auf die Nase geben* ↔ *eins/eine/einen auf die Nase bekommen/kriegen* (*von jmdm.*), (*jmdm.*) *eins/eine/einen über die Rübe geben* ↔ *eins/eine/einen über die Rübe bekommen/kriegen* (*von jmdm.*)

No caso das locucións *jmdm. einen auf den Deckel/aufs Dach/auf die Nase/über die Rübe/auf den Hut geben*, están incluso más estendidas as variantes conversivas que as formas co verbo *geben* e no lugar do verbo *bekommen* aparecen outros sinónimos, como por exemplo *kriegen* ou *erhalten*:

(7) *Der Gemeinderat, weil er, als er den Schutz wegen fortlaufenden Zerfalls wieder aufhob, via Heimatschutz von der Baurekurskommission eins aufs Dach erhielt ...* (Züricher Tagesanzeiger, 02.10.1996)

(8) „*Wer jetzt mit den alten Spielchen fortfährt, wird eine über die Rübe kriegen*“, warnte das Vorstandsmitglied. (Mannheimer Morgen, 17.11.1995)

As variantes conversivas da pasiva están presentes noutras locucións, por exemplo: *etw. um die Ohren gehauen bekommen/kriegen, die Meinung gesagt bekommen/kriegen, den Spiegel vorgehalten bekommen/kriegen, die Leviten gelesen bekommen/kriegen*. Tamén son posibles as conexións con outros verbos, como *unter Beschuss geraten/stehen/kommen* (9). Probablemente se poida explicar o seu uso polo feito de que nestas ocasións o suxeito temático (a persoa á que se critica) tamén se mantén como suxeito grammatical da oración (10). Nunha transformación en voz pasiva os constituíntes da locución que non sexan realmente o suxeito semántico converteríanse en suxeito grammatical (11).

(9) *Man kann hier nicht in Ruhe arbeiten. Ich bin am 4. Februar gekommen und stehe seit dem 6. Februar unter Beschuss.* (Mannheimer Morgen, 08.11.2004)

(10) *Aber auch Scholl bekommt nach seiner abwertenden Bemerkung über Lothar Matthäus ... gleich den Kopf gewaschen.* (Mannheimer Morgen, 01.06.1999)

(11) *Den Kirchenbesuchern wurde aber nicht nur der Kopf gewaschen, sie hatten auch oft regelrecht Spaß an den Predigten ihres Pfarrers.* (Kleine Zeitung, 29.06.1997)

Ademais, estas frases utilizaranse en oracións nas que o uso da pasiva sexa inadecuado, por exemplo, porque non están determinados o suxeito nin o obxecto da acción.

(12) *Es sei gut, wenn man von jemandem einen Spiegel vorgehalten bekomme, Art und Inhalt der Kritik finde sie gut, meinte Petrovic.* (Salzburger Nachrichten, 30.09.1995)

Por outra parte, dúas locucións que non presentan unha valencia de acusativo nin externa nin interna documéntanse en forma de pasiva impersoal.

(13) *Slowenien wird von den Brüsseler Prüfern besonders kräftig auf die Finger geklopft.* (Die Presse, 11.11.1998)

(14) „*Dem ersten, der auf dem Balkan wieder mit Krieg beginnt, muß kräftig auf die Pfoten gehauen werden*“, fügte er hinzu. (Mannheimer Morgen, 18.12.1995)

Tamén se emprega en pasiva impersoal a locución *jmdm./etw. aufs Dach steigen*, áinda que só en combinacións de palabras libres ou en contextos de xogos de palabras nos que o significado figurativo se actualice. A actualización de xogos de palabras de ambos significados tamén está moi difundida na forma activa.

(15) *Mit dem Besuch der Kuppel des Reichstagsgebäudes konnte sogar dem Bundestag aufs Dach gestiegen werden.* (Rhein-Zeitung, 28.09.2012)

No caso das locucións restantes (*jmdm. eine Zigarre verpassen, jmdm. an die Gurgel gehen e jmdm. ins Gesicht springen*), non se comprobou en documentos do corpus a posibilidade de uso en pasiva, áinda que unha busca adicional en Internet a través de Google amosa algunhas aparicións da pasiva:

(16) *Dem Andersdenkenden oder Andershandelnden wird an die Gurgel gegangen, so gibt es wie im Film, die Guten und die Boesen.* (<http://www.forum-ddr-grenze.de/t8744f47-Auf-den-Spuren-von-KID-Jens-Karney.html>)

(17) *Möglicherweise haben sich die beiden auch nur krumm gelacht und dem Mitarbeiter wird eine „Zigarre“ verpasst.*

(<http://www.dvdboard.de/forum/showthread.php?85103-Wie-bekomme-ich-nen-Job-Die-andere-Seite/page4>)

O uso da pasiva ou de formas similares na locución pode deberse na maioría das ocasións a unha razón sintáctica. Sen dúbida trátase de transformacións regularizadas. Debido a que existen varias formas paralelas para expresar un significado pasivo e nas locucións analizadas son usuais en distinta medida, sería deseñable fixar nas entradas do dicionario a información correspondente a cada locución concreta do campo semántico.

3.2. A conxugación de formas persoais: preferencias semánticas

Outra transformación regularizada que sería posible dende un punto de vista sintáctico en todas as locucións analizadas é a conxugación das diferentes formas persoais do verbo. As entradas do corpus demostran que non se pode realizar en todas as formas

persoais e que se poden integrar no contexto de xeitos diferentes. Isto afecta, en primeiro lugar, ás formas da primeira persoa singular e plural. Segundo o uso da primeira persoa, as locucións poden clasificarse en varios grupos.

O primeiro grupo está formado por locucións nas que as formas verbais da primeira persoa se empregan sobre todo no pasado (en menor medida no presente) para asignar unha acción realizada. Este uso é o habitual das locucións *jmdn. aufs Korn nehmen*, *jmdm. die Meinung sagen*, *jmdn. ins Gebet nehmen*, *jmdn. in den Senkel stellen*, *jmdm. den Spiegel vorhalten*.

(18) *Ich habe ihm so deutlich die Meinung gesagt, wie es ihm gehört hat.* (St. Galler Tagblatt, 28.05.2009)

(19) *Ich habe die Mannschaft deshalb im Training ins Gebet genommen.* (Mannheimer Morgen, 28.03.2013)

(20) *Und die Leute, die ich aufs Korn nehme, sind Personen von öffentlichem Interesse, Wirtschafts- und Politische.* (Zürcher Tagesanzeiger, 20.04.1996)

No segundo grupo inclúense locucións nas que as formas verbais da primeira persoa se utilizan con máis frecuencia no futuro simple ou no conxuntivo ou se combinan cun verbo modal. As formas de pasado son tamén posibles pero están moito menos estendidas. Estas locucións sinalan aqueles actos ilocucionarios como deseños, promesas ou ameazas. A este grupo pertencen *jmdm. die Leviten lesen*, *jmdm. auf die Finger klopfen*, *jmdm. den Kopf waschen*, *jmdm. den Kopf zurechtrücken*.

(21) *Ich werde deswegen wohl einigen Spielern den Kopf waschen müssen.* (Rhein-Zeitung, 24.09.2001)

(22) *Hier doch nicht, da läuft es ja wie geschmiert. Aber es gibt schon Firmen, deren Chefs ich gerne einmal auf die Finger klopfen würde.* (Mannheimer Morgen, 15.05.2006)

(23) „*Wir müssen denen in Berlin auf die Finger klopfen und versuchen, in den Gremien mehr Einfluss zu gewinnen*“, war der einhellige Tenor. Kübler meinte dazu, dass es richtig sei, für seine Interessen politisch einzutreten. (Mannheimer Morgen, 15.05.2006)

O polo oposto a estes dous grupos fórmamo as locucións *jmdn. in die Pfanne hauen* e *jmdm. an die Gurgel gehen*. Na primeira persoa empréganse principalmente en negativo:

(24) *Meine Freunde haue ich ja auch nicht in die Pfanne.* (Zürcher Tagesanzeiger, 01.10.1997)

(25) *Bartsch, der dem Reformflügel der Partei zugerechnet wird, hatte sich in der Zeitung „Die Welt“ offen für eine Doppelspitze mit Wagenknecht gezeigt. „Wir sind beide stellvertretende Fraktionsvorsitzende und gehen uns nicht an die Gurgel.“* (Nordkurier, 21.05.2012)

Pódense expoñer varias xustificacíons deste uso. En primeiro lugar, explicaríase a través da estrutura da locución, xa que ambas as locucións se basean na imaxe dunha acción que conduce á destrucción ou ben á morte do obxecto e, polo tanto, non é recomendable. Con todo, non se atoparon preferencias de uso nestas outras locucións do campo semántico, cuxo componente figurativo reflicte unha situación que pode ser mortal *jmdn. in der Luft zerreißen* e *jmdn. unter Beschuss nehmen*. Na locución *jmdn. in der Luft zerreißen* as formas da primeira persoa, sexan negativas ou non, están presentes na mesma medida. *Jmdn. unter Beschuss nehmen* empégase na primeira persoa tanto con negación coma sen ela (en máis de 2.000 entradas atopáronse só dúas aparicións), aínda que é más común a forma na primeira persoa de singular (*ich*) ou de plural (*wir*) nas variantes conversivas (*unter Beschuss kommen/stehen/geraten*) sen negación:

(26) *Wir kommen als Industrie immer wieder unter Beschuss, weil die Transparenz nicht hoch genug sei. Dabei gibt es aber auch falsche Vorstellungen, etwa, dass strukturierte Produkte teurer sein sollen als Fonds.* (NZZ am Sonntag, 17.10.2010)

No caso de *jmdn in die Pfanne hauen* pode xurdir outra explicación de acordo coa teoría de Hümmer (2007: 295). Esta sinala que a cada elemento dun grupo de sinónimos lle corresponde un único lugar. Dos rexistros no corpus dedúcese que a locución, doutro modo que no caso de moitas locucións do mesmo campo semántico, sinala unha crítica non xustificada, polo que se usa en contextos nos que non se caracteriza como recomendable.

(27) *Er arbeite an seinen Lebenserinnerungen, die im Herbst erscheinen sollen. Seine Memoiren würden keine Abrechnung, erläuterte Bohlen. „Ich werde in meinem Buch niemanden in die Pfanne hauen. Ich schreibe nur die Wahrheit - nichts als die Wahrheit.“* (Nürnberger Nachrichten, 25.03.2002)

A tendencia de empregar a locución *jmdm. an die Gurgel gehen* na primeira persoa en contextos con negación probablemente teña relación con que a locución sexa ambigua e que poida levar á descripción dunha agresión. Tamén é posible a actualización simultánea de ambos os significados (neste caso o exemplo é da terceira persoa):

(28) *In den 90 Minuten zuvor sind sich die zerstrittenen Familienmitglieder verbal und handgreiflich an die Gurgel gegangen.* (Frankfurter Rundschau, 03.03.1998)

En canto a outras locucións que poidan designar, ademais da crítica verbal, unha agresión, apréciese a tendencia de uso maioritario na primeira persoa para referirse a unha ameaza. Os componentes figurativos poden actualizarse mediante un xogo de palabras (28):

(29) *Ich bin ein alter Sozi, ein alter 68er, und ich springe jedem ins Gesicht, der gegen den Torberg was sagt.* (Die Presse, 24.09.1998)

(30) „*Wenn ich mal einen erwisch‘, der auf Katzen schießt, dann zieh ich ihm die Ohren lang, dass er im kommenden Jahr als Osterhase gehen kann!*“ (Burgenländische Volkszeitung, 12.04.2012)

O campo semántico TADEL (CRÍTICA) presenta locucións que son neutrais na conxugación de formas persoais. As locucións *jmdm. den Marsch blasen*, *jmdm. einen auf den Deckel geben* e a xa mencionada *jmdn. in der Luft zerreißen* pódense empregar en primeira persoa con ou sen negación e tamén en pasiva ou formas alternativas.

Ademais, nas locucións de significado próximo é posible realizar as mesmas transformacións de distintas maneiras. Poden explicarse os motivos destas preferencias de uso, mais apenas son predicibles. É controverso se a información correspondente na entrada do dicionario e en que medida se pode incluír. Dende o meu punto de vista, sería axeitado incluír a información correspondente nun dicionario activo, é dicir, un dicionario co obxectivo de ofrecer información ao usuario sobre o uso dos frasesmas e incidir nas súas características semánticas, sintácticas e pragmáticas más importantes. Debido á posibilidade de publicar obras lexicográficas electronicamente, a extensión da entradas do dicionario xa non está limitada. Os datos relevantes poden integrarse na entrada en forma de comentarios (con documentos reais). Terían importancia sobre todo as características que diferencian cada locución de expresións sinónimas.

Tamén se poden sinalar diferenzas entre as locucións naquelas modificacións léxico-sintácticas como a inserción de adjetivos ou a ampliación a través dun adverbio.

3.3. A ampliación a través de adverbios ou atributos adjetivos

A ampliación a través dun complemento adverbial amósase desde un punto de vista sintáctico como unha modificación estándar e ten lugar en todas as locucións analizadas. Na maioría das ocasións as locucións combínanse con adverbios de gradación e aqueles que poñen de manifesto a intensidade da acción: *kräftig*, *gehörig*, *massiv*, *ordentlich*, *prompt*, *regelrecht*, etc.:

(31) *Gleich nach ihrer Ankunft nahmen sie den Beamtenstand gehörig aufs Korn.*
(St. Galler Tagblatt, 03.05.1999)

(32) *Unser Trainer hat uns in der Pause ordentlich die Leviten gelesen. Dann haben wir wesentlich konzentrierter gespielt.* (Kleine Zeitung, 16.01.2000)

Tamén son comúns os adverbios que sinalan a repetición da acción: *regelmäßig*, *immer wieder*, *selten*, *oft*, *permanent*, etc.

(33) *Obgleich ranghoher Vertreter der CDU, haut er deren Repräsentanten regelmäßig in die Pfanne.* (Mannheimer Morgen, 19.01.2002)

(34) *Sowohl Julia als auch ihre Helfer stammen aus der Bewegung „Earth First“, die Umweltsündner permanent auf die Finger klopft.* (Neue Kronen-Zeitung, 19.04.1999)

Non obstante, é posible en locucións concretas do campo semántico realizar combinacións con adverbios ou combinacións de palabras coa función dun complemento circunstancial que destacan un aspecto específico da acción expresado pola locución.

Deste xeito, os frasemas *jmdn. in den Senkel stellen*, *jmdm. die Meinung sagen* teñen relación con complementos circunstanciais que indican o número de persoas que participan na situación, é dicir, se a crítica se realiza publicamente ou en privado: *unter vier Augen, persönlich, in internen Kreis, im kleineren Kreis; offen, öffentlich*.

(35) *Offene Kontroverse. José Manuel Barroso und Angela Merkel sagen sich nicht nur unter vier Augen die Meinung. Auch öffentlich setzt es verbale Watschen.* (Focus, 28.11.2011)

(36) *Als junges Ratsmitglied, auch das Erinnerungen, die mit einem Lächeln erzählt werden, hatte Dieter Clasen vehement eine Bücherei für die gesamte Verbandsgemeinde gefordert – und wurde vom SPD-Chef Gerd Winschermann vor versammelter Mannschaft in den Senkel gestellt.* (Rhein-Zeitung, 03.07.2012)

Os complementos circunstanciais tamén serven para enfatizar o medio polo que se realiza a crítica.

(37) *Peter Michael Lingens, Journalist und langjähriger Herausgeber von „profil“ und „Wirtschaftswoche“, will nicht mehr publizistisch Mores lehren, sondern Studenten beibringen, wie man schreibt* (Die Presse, 03.10.1996)

Adverbios como *verbal* ou *rhetorisch* non se usan para nomear o medio (en todo caso dedúcese polo contexto se se trata dunha crítica verbal), senón máis ben para facer ambigua a frase. Ao excluir en certo sentido a posibilidade de entender a frase “doutro xeito”, a segunda interpretación do significado actualízase, é dicir, a estrutura da locución. Deste modo, acádase o efecto dun xogo de palabras.

(38) *Wer allerdings versucht, an der Selbstscanner-Kassen dadurch zu sparen, dass er den oder anderen Artikel ungescannt in die Einkaufsstüte legt, dem klopft man zumindest verbal auf die Finger.* (Mannheimer Morgen, 29.04.2003)

(39) *Endlich wieder ein Fraktionschef, der seinem CDU-Widerpart Christian Wulff rhetorisch die Ohren lang zog, auch wenn Gabriel manchmal in der Wortwahl schwer danebenlag und sich dafür später entschuldigen musste.* (Frankfurter Rundschau, 29.11.1999)

Nos casos de ambigüidade de dobre sentido por xogos de palabras rebátese a consideración de que o significado da expresión idiomática xa non está relacionado co significado dos seus componentes, formulada por exemplo por Schemann (2009: 111), e confirmase a tese de que as locucións motivadas metaforicamente presentan unha estrutura interna viva que pode centrarse en contextos concretos (Dobrovolskij 2013: 487). Neste estudo atopáronse aparicións de xogos de palabras para todas as locucións analizadas, o que se debería a que na gran variedade de linguaxe periodística do corpus son comúns xogos lingüísticos de distinto tipo.

O feito de que a locución non represente un conxunto transformado semanticamente confirma a súa combinabilidade con atributos adxectivos. Ao contrario do que acontece coas frases adverbiais, a ampliación a través de atributos adxectivos é unha modificación

ocasional, áinda que non idiosincrática. Chama a atención que apareza naquelhas locucións analizadas cuxo componente substantivo en sentido figurado represente a crítica: *jmdn. unter Beschuss nehmen, jmdm. die Meinung sagen, jmdm. die Leviten lesen, jmdn. ins Gebet nehmen, jmdn. den Marsch blasen, jmdm. die Flötentöne beibringen*, etc.

(40) *In der Tat hat genau dieser Umstand Pauli zu einer Unabhängigkeit verholfen, mit der sie jetzt ohne Angst... Stoiber unter politischen Beschuss nehmen kann.* (Mannheimer Morgen, 27.12.2006)

(41) *Jede Party wird zum Runden Tisch und muss ich mir als Repräsentant eines unverbesserlichen Bergvolkes regelmäßig antifaschistische Leviten lesen lassen.* (Kleine Zeitung, 12.03.2000)

(42) *Nicht einmal aus der Causa Sparpaket hat sie gelernt, daß man für die ungeschickte Vorbereitung eines Vorhabens prompt seine politische Zigarre verpasst bekommt.* (Salzburger Nachrichten, 27.02.1995)

A transformación dáse en contadas ocasións naquelhas locucións cun componente substantivo relacionado co obxecto da crítica (*jmdm. an die Gurgel gehen, jmdm. auf die Finger klopfen; jmdm. auf die Pfoten hauen; jmdm. die Ohren lang ziehen*, etc.). Ao longo do estudo só se atoparon dous contextos nos que a imaxe na que se basea a locución se converte nun xogo de palabras:

(43) *Das Shampoo, das Haider Sonntag in Graz so reichlich fließen ließ, als er seinen Funktionären die eingezogenen Köpfe wusch, hat er Tropfen für Tropfen spätestens seit dem total verpatzten Euro-Volksbegehren zusammengespart.* (Salzburger Nachrichten, 13.01.1998)

(44) *Der braune Mob bekam von den Gegendemonstranten gewaltig eins auf den rasierten Deckel.* (Hamburger Morgenpost, 04.07.2005)

A introdución dun adxectivo tamén é unha transformación que conduce á actualización da locución, polo que é un xogo de palabras. Un argumento a favor de describir a estrutura da locución no dicionario (polo menos nun dicionario electrónico para falantes estranxeiros) é o feito de que, co seu uso, esta poida gañar importancia/pasar a un primeiro plano.

3.4. A estrutura da locución

A estrutura da locución non se pode identificar directamente, a diferenza das transformacións léxico-semánticas. Non obstante, coa axuda dos resultados do corpus pódense identificar os coñecementos relacionados cos componentes léxicos da locución que interveñen no contexto. Destacan especialmente os xogos de palabras, áinda que tamén poden proporcionar información sobre a estrutura as características da introdución da locución nun contexto “normal”.

Frecuentemente, mais non sempre, coincide a estrutura co significado directo da frase (45) ou cos componentes figurativos. Nun segundo caso, o significado dun componente

actualízase, como acontece coa locución *jmdm. eine aufs Dach geben*, que se apoia na imaxe dun golpe na cabeza (46).

(45) *Das Vorurteil, daß bei den Friseuren alles locker und leicht läuft und die Obermeister den Lehrlingen auch bei der Gesellenprüfung nicht den Kopf waschen, diesen alten Zopf wollen die Friseure jetzt radikal kürzen.* (Frankfurter Rundschau, 16.07.1997)

(46) *Es passiert ihm immer öfter. Franz Vranitzky spürt einen inneren Drang, krempelt die Nadelstreif-Ärmel hoch, legt das Florett beiseite, nimmt den verbalen Vorschlaghammer und gibt Jörg Haider eine aufs Dach.* (Salzburger Nachrichten, 02.05.1995)

Con todo, nalgúns casos os coñecementos teñen máis complexidade que o que se pode extraer do significado directo dos compoñentes ou da imaxe. Un exemplo son algunas locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) que teñen como base a imaxe dun ataque violento: *jmdm. eine vor den Latz knallen, jmdm. eins auf die Nase geben, jmdm. eins über die Rübe geben, jmdm. auf die Pfoten hauen*, etc. Poderíase supoñer que a estrutura da locución *jmdm. auf die Finger klopfen* tamén está relacionada coa imaxe dunha pelexa. Non obstante, isto non explicaría a razón pola que algúns resultados con esta locución (doutro xeito que nas indicadas anteriormente) conteñen a idea de que a través da acción que designa a locución se contribúe ao establecemento da orde:

(47) „*Es ist jetzt sehr wichtig, dass wir positive und negative Rückmeldungen bekommen, damit wir zum Beispiel einem Arzt, der die Karte einfach ignoriert, auf die Finger klopfen können*“, sagte Angelika Eger. (Frankfurter Rundschau, 06.02.1997)

(48) „*Den Designern werden wir auf die Finger klopfen*“, meint die junge Frau und verweist auf einen Wecker, der Ton in Ton durchgestylt ist: Schwarz ist die Uhr, schwarz der Zeiger, schwarz das Ziffernblatt. (Frankfurter Rundschau, 16.01.1999)

A explicación podería situarse na etimoloxía da locución, pois orixinariamente *auf die Finger klopfen* (“golpear os dedos”) era un tipo de castigo para os alumnos.

(49) *Eine 1924 eingeschulte Frau erinnert sich in der zum 100. Jubiläum herausgegebenen Chronik an die Armspeisungen, an die Schürze, die man auch im Unterricht trug und an das Stöckchen, mit dem Lehrer unartige Kinder auf die Finger schlügen.* (Mannheimer Morgen, 13.06.2002)

(50) *Was wir Lehrerinnen und Lehrer an Erziehungsmitteln brauchen, ist nicht das Recht, Schüler mit dem Rohrstaberl auf die Finger klopfen zu dürfen...*
(Salzburger Nachrichten, 29.06.1999)

Na estrutura desta locución tamén están implícitas complexas estruturas de coñecementos como a imaxe/metáfora relacionada cos compoñentes directos do significado. Estas

deberían mencionarse nos dicionarios, pois esta información en realidade non é evidente para os usuarios (sobre todo para os non nativos).

A estrutura (viva) é, ademais, un parámetro ao carón das características do comportamento sintáctico e dedutivo, segundo o que se diferencian as locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA). Por último, cómpre mencionar o significado actual destas locucións.

3.5. A estrutura semántica das locucións

A análise das aparicións no corpus de 32 locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) amosa que se diferencian unhas de outras pola súa estrutura semántica, entre outros aspectos.

En primeiro lugar, os seus significados pódense situar en diferentes niveis de concreción. Deste xeito, as locucións *jmdm. die Meinung sagen* e *jmdm. eine Zigarre verpassen* soamente se refiren á crítica verbal.

(51) *Ich habe Starek angerufen und ihm gehörig meine Meinung gesagt*, erinnert sich Birgit Ramusch. (Kleine Zeitung, 15.08.1998)

(52) *Im neuen Dreieich-Info des SPD Ortsvereins, das am Saaleingang ausliegt, hat Müller bereits der Parteispitze schon eine Zigarre verpasst: „Wenn der Bundeskanzler im Kaschmir-Mantel in einer Modezeichnung posiert, ist das vielleicht eine Geschmacklosigkeit, aber kein wirkliches Problem - eine Mitgliedschaft, die die Politik der SPD nur noch aus den Medien zur Kenntnis nimmt, schon eher.“* (Frankfurter Rundschau, 27.10.1999)

O significado da locución *jmdn. ins Gebet nehmen* é aínda máis específico. Non designa simplemente crítica, senón o intento de convencer a alguén para que realice unha acción determinada: faríase unha crítica incluíndo como evitar ese comportamento e como mellorar. A locución pode comezar unha frase de relativo que designe a acción para a que se mobiliza o obxecto.

(53) *Die USA hatten Kroaten-Präsident bei dessen USA-Besuch schwer ins Gebet genommen, die Mostar-Kroaten zum Einlenken zu bewegen.* (Oberösterreichische Nachrichten, 05.08.1996)

(54) *Wir haben verdiente Waldhöfer ins Gebet genommen, ihre guten Kontakte zu nutzen.* (Mannheimer Morgen, 21.05.2003)

Polo contrario, algunhas locucións deste campo semántico teñen un significado máis amplio que primeiro se concreta no contexto. Desta maneira, pódese definir *jmdm. den Marsch blasen* como *seine Unzufriedenheit mit jmdm. zum Ausdruck bringen* (“expresar o seu descontento con alguén”). En contextos nos que aparece a locución, o discurso pode referirse tanto a crítica verbal como, por exemplo, á participación nunha manifestación.

(55) *Hat Joschka Fischer Condoleezza Rice nun einmal kräftig den Marsch geblasen? Hat er mal klipp und klar gesagt, was die Deutschen von der Aussicht auf einen neuen Krieg halten?* (Mannheimer Morgen, 27.01.2005)

(56) *Verärgerte Bauarbeiter blasen den Unternehmern den Marsch. In Wien protestierten am Mittwoch mehr als tausend Bauarbeiter gegen die Pläne der Arbeitgeber für einen neuen Kollektivvertrag.* (Salzburger Nachrichten, 09.04.1998)

Jmdm. den Spiegel vors Gesicht halten pode definirse como *jmdm. wahrheitsgetreu die Nachteile und Schwächen zeigen* (“amosarlle a alguén veridicamente os prexuízos e debilidades”). O suxeito da acción é habitualmente un neno, un artista ou unha obra de arte.

(57) *Bei aller Unterhaltung aber steckte doch eine gehörige Portion Menschenkenntnis in dem Stück, das auch den Zuhörern den Spiegel vors Gesicht hielt. Dankbarer Applaus machte das deutlich.* (Braunschweiger Zeitung, 31.03.2008)

(58) *Auf dem Kinofest Lünen 1997 als bester deutscher Film ausgezeichnet, halten die Macher Thomas Fricke und Matthias Beltz darin dem deutschen Volke in Form einer Kamera gnadenlos den Spiegel vors Gesicht.* (Frankfurter Rundschau, 20.03.1999)

As locucións *jmdn. aufs Korn nehmen, jmdn. in der Luft zerreißen e jmdn. in die Pfanne hauen* presentan a crítica como burla sarcástica ou crítica mordaz:

(59) *Provinzielle Selbstgerechtigkeit, Sportfanatismus... und die Unterhaltungsindustrie werden ebenfalls mit Satire und Zynismus aufs Korn genommen.* (Vorarlberger Nachrichten, 10.02.1997)

(60) *Der Fairness halber sei eingeräumt, dass man natürlich jeden Vortrag durch Herausgreifen einzelner Zitate in der Luft zerreißen könnte.* (Mannheimer Morgen, 06.11.2004)

Outras locucións (*jmdm. eins aufs Dach geben, jmdm. eins auf den Deckel geben, jmdm. eins auf den Hut geben, jmdm. eine vor den Latz knallen*) reúnen no seu significado as ideas de crítica e de castigo:

(61) *So lächerlich Bush oder Gore in den nächsten Monaten medial vermittelt werden, ab Jänner wird es beim Erscheinen des Siegers heißen „The president of the United States“.* Und wer das falsch einschätzt, bekommt eine aufs Dach. (Kleine Zeitung, 29.07.2000)

(62) *Aber ein Schiedsrichter mit der Reputation und dem Leistungsausweis wie ich ihn habe, dürfe sich so etwas nicht leisten. Es ist doch klar, die Uefa wollte mir, nach alldem, was da vorgefallen war, eins auf den Deckel geben.* (Züricher Tagesanzeiger, 11.04.1997)

Resulta difícil determinar as acepcións da crítica e do ataque físico nalgunhas locucións (por exemplo *jmdm. an die Gurgel gehen e jmdm. ins Gesicht springen*):

(63) *Im Sommer, 93 habe er... alle wesentlichen Reformaufgaben benannt. Nicht immer zur Freude von Kabinettskollegen. „An die Gurgel sind sie mir gegangen“, weil er damals auf Finanzprobleme der Rentenkassen hingewiesen habe, erinnert sich Rexrodt* (Frankfurter Rundschau, 05.09.1998)

(64) *Der Bischof von St. Pölten springt mir immer ins Gesicht, wenn ich vom Suchen spreche, da gibt es kein Suchen, da ist die Wahrheit im Schubladl“, attackiert er den nicht anwesenden Bischof Kurt Krenn.* (Die Presse, 11.10.1995)

O significado de agresión violenta é característico de varias locucións. Este pode estar illado da acepción de crítica en determinados contextos. As locucións polisémicas son *jmdn. unter Beschuss nehmen, jmdm. etw. um die Ohren hauen, jmdm. eine vor den Latz knallen, jmdm. auf die Pfoten hauen, jmdm. eins auf die Nase geben, jmdm. eins über die Rübe geben*.

(65) *Die Mitglieder des Repräsentantenhauses veranstalten dennoch nicht nur verbale Saalschlachten. „Congressmen“ haben sich bei Debatten schon die Zähne ausgeschlagen, Kontrahenten mit dem Gehstock eins über die Rübe gegeben und mit Pistolen rumgefuchelt.* (Kleine Zeitung, 09.01.1999)

As locucións *jmdm. einen aufs Dach geben* e *jmdm. eine auf den Deckel geben* presentan unha acepción adicional que leva a un primeiro plano a idea de dano causado polo obxecto (este significado localízase con máis frecuencia en formas alternativas da pasiva):

(66) *Schwere Unwetter wüteten weiter zwischen dem äußersten Osten und Westen der USA. Eine Besserung ist nach Angaben von Meteorologen vorerst nicht in Sicht. „Wir kriegen ziemlich einen aufs Dach“, sagte Dan Keirns vom nationalen Wetterdienst.* (Mannheimer Morgen, 07.02.1998)

En dez locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) (*jmdn. in die Pfanne hauen, jmdm. eine vor den Latz knallen, jmdm. die Kappe waschen, jmdm. auf die Pfoten hauen, jmdm. die Ohren lang ziehen, jmdm. eins auf den Deckel geben; jmdm. eins aufs Dach geben; jmdm. eins auf die Nase geben; jmdm. eins über die Rübe geben; jmdm. eins auf den Hut geben*) descubriuse outro significado, do que o Duden (2002) non proporciona ningunha información, *jmdm. im Sportspiel besiegen* (“vencer a alguén no xogo deportivo”). Sobre a modificación dos frasemas na linguaxe deportiva, véxase Ettinger (2009: 45-64).

(67) *So ist es möglich, dass ... einem mit 0:22/1:19 die „Kappe gewaschen“ wird.* (St. Galler Tagblatt, 06.04.1998)

(68) *Auswärts hatte man die Iren mit 3:1 in die Pfanne gehaut.* (Die Presse, 02.09.1995)

(69) *Champions League. Real Madrid will dem Titelverteidiger aus Amsterdam den Marsch blasen.* (Die Presse, 22.11.1995)

Neste caso trátase dunha posible polisemia regular, que non ten lugar en todas as locucións deste campo semántico. O significado adicional é característico de locucións cuxos

compoñentes de significado figurativo están relacionados cunha agresión. As excepcións son *jmdm. auf die Finger klopfen*, *jmdm. den Kopf waschen*; *jmdn. in den Senkel stellen*; *jmdm. den Kopf zurechtrücken*, para a que non se documenta este significado. A falta deste significado en *jmdm. auf die Finger klopfen* pode explicarse pola influencia da estrutura, na que, como se describe anteriormente, se destaca o significado do típico castigo na escola (e non do golpe). A causa da locución *jmdm. den Kopf waschen* e *jmdm. den Kopf zurechtrücken* podería ser que o compoñente *Kopf* se asocie en primeiro lugar coa actividade verbal. Non se atopou ningunha posible explicación sobre a locución *jmdn. in den Senkel stellen*. En calquera caso, as explicacións non son dunha natureza prospectiva, senón retrospectiva, é dicir, os significados para cada estrutura deben establecerse separadamente.

4. Conclusión

Ao longo do estudo verificouse que as locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) de significado próximo que se definen no dicionario na maioría das ocasións cos lexemas *tadeln*, *zurechtweisen* (criticar, reprender) non son sinónimas. Frecuentemente teñen un significado más amplio e nalgúns casos más limitado que pon de manifesto un aspecto concreto da crítica. As locucións analizadas non son sinónimos totais e diferéncianse unhas de outras polas súas características semánticas e pragmáticas.

En locucións do mesmo campo semántico, aquelas modificacións derivadas das regras gramaticais como a transformación en voz pasiva, a ampliación a través dun adverbio ou un atributo adjectivo e a conxugación de formas persoais realizanse de maneiras distintas. Nalgúns casos as particularidades no uso poden estar relacionadas coa estrutura sintáctica da locución (aínda que estas observacións non presentan ningún valor preditivo). Noutros casos estas diferenzas tamén teñen unha causa semántica, é dicir, destas pódense realizar conclusións sobre a semántica da locución.

Para garantirlles aos usuarios do dicionario seguridade no uso destas locucións, cumpliría delimitalas claramente por medio de explicacións sobre o significado ou comentarios en caso necesario. No anexo desta achega amósase o que se pode realizarse na praxe. A entrada para un dicionario fraseológico bilingüe representada contén, ademais da información relativa ao significado actual, comentarios sobre as características do comportamento sintáctico da locución e aparicións reais do corpus coa tradución na lingua de destino (os comentarios realizáronse orixinariamente na lingua de destino, soamente para este artigo se traduciron ao galego).

Os resultados de estudos baseados en corpus tamén teñen importancia para a fraseodidáctica, pois, segundo Ettinger (2007: 899), a indicación precisa e detallada das condicións de uso é unha parte imprescindible das follas de traballo para descifrar frasemas auténticos na clase de linguas estranxeiras.

5. Bibliografía

- BURGER, Harald (2015): *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. 5ª edición editada. Berlin: Erich Schmidt.

- COLSON, Jean-Pierre (2003): “Corpus Linguistics and Phraseological Statistics: a few Hypotheses and Examples” en: *Flut von Texten – Vielfalt der Kulturen. Ascona 2001 zur Methodologie und Kulturspezifik in der Phraseologie*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren; 47-59.
- COWIE, Anthony Paul (2003): “Exploring native-speaker knowledge of phraseology: informant testing or corpus research?” en: *Flut von Texten – Vielfalt der Kulturen. Ascona 2001 zur Methodologie und Kulturspezifik in der Phraseologie*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren; 73-83.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij O. (1996): “Obraznaja sostavljajuščaja v semantike idiom [Bildliche Komponente der Idiomsemantik]” en *Voprosy jazykoznanija* 1 (1996); 71-93.
- (2007): “Cognitive approaches to idiom analysis” en BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; KÜHN, Peter e NORRICK, Neal R. (eds.) (2007): *Phraseologie / Phraseology. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung / An International Handbook of Contemporary Research*. Berlin/New York: Walter de Gruyter; 789-818.
- (2013): *Besedy o nemeckom slove. Studien zur deutschen Lexik*. Moskva: Jazyki slav'anskoy kul'tury.
- DUDEN (1997): *Duden Deutsches Universalwörterbuch A-Z*. 3ª edición completamente editada e ampliada. Mannheim: Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG.
- DUDEN (2002): *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Editado e modificado DROSDOWSKI, Günther e SCHOLZE-STUBENRECHT, Werner. Mannheim et al.: Dudenverlag.
- ETTINGER, Stefan (2004): „Zeig Pelz die kalte Schulter“: Phraseographie und Sprachwirklichkeit” en *Lexikalische Semantik, Phraseologie und Lexikographie. Abgründe und Brücken. Festgabe für Regina Hessky*. Editado por BRDAR-SZABÓ, Rita e KNIPF-KOMLÓSI, Elisabeth (= Duisburger Arbeiten zur Sprach- und Kulturwissenschaft, 57). Frankfurt am Main: Peter Lang; 315-329.
- (2007): “Phraseme im Fremdsprachenunterricht” en BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; KÜHN, Peter e NORRICK, Neal R. (eds.) (2007): *Phraseologie. Phraseology. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. An International Handbook of Contemporary Research*, (= Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft, Band 28.1 und 28.2). Berlin-New York: Walter de Gruyter; 893-908.
- (2009): “Haben die Männer am Grill die Hosen an? Phraseografie und Sprachwirklichkeit” en MELLADO BLANCO, Carmen (ed.): *Theorie und Praxis der idiomatischen Wörterbücher*, (= Lexicographica, Series Maior, Band 135). Tübingen: Niemeyer; 45-64.
- FLEISCHER, Wolfgang (1982): *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.
- HÜMMER, Christiane (2007): *Synonymie bei phraseologischen Einheiten – eine korpusbasierte Untersuchung*. Tese. Universität Potsdam.
- LANGENSCHEIDTS GROSSWÖRTERBUCH DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE (1999). *Das aktuelle Standardwerk mit vielen lernerfreundlichen Extras [CD-ROM]*. Version 2.0 ; con paquete adicional. Berlin et al.: Langenscheidt.

- MITSCHRI, Elena (1998): "Idiommodelle aus psycholinguistischer Sicht als Voraussetzung für das Erschließen des Gemeinsamen und des Besonderen in den einzelnen Sprachen" en EISMANN, Wolfgang (ed.): *EUROPHRAS 95. Europäische Phraseologie im Vergleich: gemeinsames Erbe und kulturelle Vielfalt*. Bochum: Brockmeyer; 523–534.
- PARINA, Irina (2010): *Predstavlenie semantiki frazeologizmov v ideografičeskom slovare (na materiale nemeckich idiom semantičeskogo polja „rečevaja dejatelnost“)* [Darstellung der Semantik von Phraseologismen in einem ideographischen Wörterbuch (am Beispiel deutscher Idiome des semantischen Feldes „Sprechen“)]. Tese. Moskva.
- (2014): "Ein Gentleman vom Scheitel bis zur Sohle: Korpusbasierte Untersuchung und lexikographische Beschreibung der phraseologischen Synonyme" en DALMAS, Martine e PIIRAINEN, Elisabeth (eds.): *Figurative Sprache Figurative Language Langage Figuré. Festgabe für Dmitrij O. Dobrovolskij*. Tübingen: Stauffenburg Verlag; 161–172.
- PROOST, Kristel (2007): "Paradigmatic relations of phrasemes" en: BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; KÜHN, Peter e NORRICK, Neal R. (eds.): *Phraseologie / Phraseology. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung / An International Handbook of Contemporary Research*. Berlin/New York: Walter de Gruyter; 110–118.
- RAJHŠTEIN, Aleksandr D. (1980): *Sopostavitel'nyj analiz nemeckoj i russkoj frazeologii* [Vergleichende Analyse der deutschen und russischen Phraseologie]. Moskva: Vysshaja Škola.
- REDENARTEN-INDEX.DE: *Online-Wörterbuch für Redensarten, Redewendungen, idiomatische Ausdrücke, feste Wortverbindungen*. [<http://www.redensarten-index.de/suche.php>] [Última visita: 5.10.2015].
- ŠANSKIJ, Nikolaj M. (1985): *Frazeologija sovremennoj russkogo jazyka* [Phraseologie der russischen Gegenwartssprache]. Moskva: Vysshaja Škola.
- SCHEMANN, Hans (2009): "Zur Anlage idiomatischer Wörterbücher – einige Maximen und Reflexionen" en MELLADO BLANCO, Carmen (ed.): *Theorie und Praxis der idiomatischen Wörterbücher*. Tübingen: Niemeyer; 101–118.
- (2012): *Synonymwörterbuch der Deutschen Redensarten*. 2^a ed. ampliada por unha introdución sobre 'Synonymie und Idiomatik'. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.
- STEPANOVA, Marija D. e ČERNYŠEVA, Irina I. (2003): *Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache*. Moskva: Akademija.
- ŠVEDOVA, Natalia Ju. (1981): "Odnottomnyj tolkovyj slovar' (specifika žanra i nekotorye perspektivy dal'nejšej raboty) [Einbändiges Bedeutungswörterbuch (Spezifik des Genres und einige Perspektiven der weiteren Arbeit)]" en *Russkij jazyk: Problemy hudožestvennoj reči*. Moskva: Nauka; 166–179.
- TOLEDO, Emilio (1993): *Vergleichende Phraseologie der spanischen und der deutschen Sprache*. Untersuchungen anhand einer Auswahl verbaler Phraseologismen mit der allgemeinen Bedeutung "Angriff auf eine Person". Hamburg: Verlag Dr. Kovač.

6. Anexo

Exemplo dunha entrada de dicionario

(jmdm., etw.) den [einen] Spiegel vorhalten

нейтр. (достоверно, правдиво) показать недостатки, слабые стороны (кого-л., чего-л.), показать (кого-л., что-л.) во всей красе [*neutral wahrheitsgetreu die Nachteile und Schwächen (von jmdm., etw.) zeigen*]

4 Satirische Texte zu machen ist die einfachste Möglichkeit, um Dinge, die einem nicht passen, loszuwerden. Mein Publikum sind aber nicht die klassischen Kabarettbesucher. Ich versuche, mir und meinem Publikum *einen Spiegel vorzuhalten*. (Tiroler Tageszeitung, 29.01.2000)

Сочинение сатирических текстов – это самый простой способ избавиться от вещей, которые тебя не устраивают. Но мою публику нельзя назвать классическими посетителями кабаре. Я стараюсь показать себя и свою публику во всей красе.

4 Sie haben mir *den Spiegel vorgehalten*. Ich war mir das gar nicht so bewusst. (St. Galler Tagblatt, 24.11.1998)

Вы раскрыли мне глаза. Я этого раньше как-то не осознавал.

4 Kulturelle Werke *hielten uns einen Spiegel vor*, beurteilten unsere Taten und Untaten. (St. Galler Tagblatt, 17.10.1998)

Культурные творения позволяли нам увидеть себя со стороны, оценивали наши поступки и пропступки.

& в структуру идиомы может быть введено определение к именному компоненту [die substantivische Komponente kann mit Attribut verwendet werden]

4 Er hat auf Papier festgehalten, was ihm ins Auge fiel, und er konnte seiner Mitwelt in seinen Zeichnungen *einen lustigen, aber auch treffenden Spiegel vorhalten*. (Mannheimer Morgen, 16.06.2000)

Он переносил на бумагу все то, на что падал глаз, и смог в своих рисунках показать окружающему миру его весёлое, но в то же время точное отражение.

& может употребляться в форме *einen/den Spiegel vorgehalten bekommen/kriegen, sich einen Spiegel vorhalten lassen* для обозначения того, что кто-л. подвергся критике [zum Ausdruck der Konversen Bedeutung werden folgende Formen verwendet: *einen/den Spiegel vorgehalten bekommen/kriegen, sich einen Spiegel vorhalten lassen*]

4 Es sei gut, wenn man von jemandem einen *Spiegel vorgehalten bekommen*, Art und Inhalt der Kritik finde sie gut, meinte Petrovic in einer ersten Reaktion. (Salzburger Nachrichten, 30.09.1995)

Хорошо, когда кто-то даёт тебе возможность увидеть себя со стороны, по манере и содержанию критика хорошая, - такова была первая реакция Петрович.

& идиома может употребляться в возвратной форме для обозначения действия, направленного на себя: *sich (D) den/einen Spiegel vorhalten* [kann in reflexiver Form verwendet werden: *sich (D) den/einen Spiegel vorhalten*]

4 Es gehört natürlich eine Portion Mut und die Bereitschaft zu Eigenverantwortung dazu, *sich den Spiegel vorzuhalten*. (Nach: Zürcher Tagesanzeiger, 04.10.1999)

Конечно, чтобы взглянуть на себя со стороны, нужно немного мужества и готовности отвечать за свои поступки

CENTRO RAMÓN PIÑEIRO
PARA A INVESTIGACIÓN EN HUMANIDADES

gálicia

ndo. Cuando os toxos boten uvas.
ito (a alguén). Chove-lo
sa a galiña morta. Como
us é bo pero o demo non
s nun zapato. Estar coma
ia. Estar entre o caldeiro
re dálle que dálle. Estar
ercala na praza. Falar do
o. Gañar cos dentes para
un. Haber mar de fondo.
esta. In
medio.
la-la p
á na vir
er cura
ga do mar. Os tempos son
o aire do morto. Pola fresca.
e a auga na horta. Querer
do galego. Saír dun souto e
nén). Se o fillo sae ó pai saca
e onte pra acá. Ser coma as
sa grande. Ser máis os nenos
an merendeiro. Te-la antena
na Habana. Ter (algo) na

ISSN 1698-7861

A cera que vui...
a cera. Andar mal do tellado. Anaar no tec
moita andada. Aristocracia do pan de millo. Botar pan ó
Cambia-los ollos polo rabo. Cambiarlle a auga ó motor. C
Canta-lo peixe. Cargar para Navia. Chegarlle o mar ó
mar chovido. Chover coma nas películas. Colller unha ca
Deus o trouxo ó mundo. Darlle ó trapo. Dar que falar. I
é malo. Empreñar do aire e parir do vento. Estar coma tu
un can. Estar coma un congro /unha uva. Estar en Ba
e a cruz. Estar na aldea e non ve-las casas. Estar sem
sempre ó remo. Facer unha América. Falar da caza e
mar e nel non entrar. Falar ó caso. Forte coma un bu
comer coas enxivas. Gustarlle as cousas moi dereitas
Haber un formigueiro de xente. Ir coma un rei nunha
perdeu na guerra de Cuba. Mandar a un a Noia. Mar p
da Garda. Meter un trifásico. Molla-la palabra. M
Mondoñedo. No tempo de María Castaña. Non che me
do caso. Non poñe-los ovos todos na mesma cesta. Non
e non saber onde as tocan. Ollos verdes coma a a
chegados. Pasa-la Cruz de Ferro. Petar na porta. Pilla
Poñer neve no mes de agosto. Quere-lo sol na port
atranca-lo ceo coas pernas. Radio Disque. Requisit
meterse noutro. Saír lle o río Anllóns polos ollos (a al
de dúbidas a nai. Se-lo negocio da ameixa. Señores
mitas que poñen fóra. Ser da primeira apaña. Ser de a
socor en branco. Ser un

XUNTA
DE GALICIA